

Centre Comarcal Lleidatà

ENTITAT DECLARADA D'UTILITAT PÚBLICA
CREU DE SANT JORDI

MEDALLA D'OR DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AL MÈRIT CULTURAL

Gran Via de les Corts Catalanes 592, 1r – BARCELONA 08007 - Setembre 2008 - Nº 22
TL. 933 182 788 – FAX 934 127 674 – E-mail: cclleidata@ya.com - http://www.cclleidata.com

Equip de redacció

Josep Bellet i Falcó
DIRECCIÓ

Joan Miquel Peguera
SOTS-DIRECTOR

Joaquim Durany Mauri
COORDINADOR

Gràfiques Colorama
DISSENY I IMPRESSIÓ

Sumari

Activitats del centre
PAG 2

Comarques Lleidatanes
PAGS 4 - 5 - 6

Opinió
PAGS 7 - 8 - 9 - 10 - 11

Història de Catalunya
PAG 12 - 13 - 14 - 15

Pàgines Literàries
PAG 16 - 17 - 18

Aires poètics
PAG 19

Personatges de Catalunya
PAG 20 - 21 - 22

En racó d'en Quim
PAG 22

Editorial

Benvinguts de nou a casa.

Un altre any obrim el Centre després de les vacances d'estiu amb el convenciment que, com és característic d'aquesta casa, també en el curs 2008-2009 assolirem cotes més elevades en cadascun dels múltiples aspectes culturals i lúdics propis de la nostra Entitat.

El Centre és el resultat de la voluntat i l'esforç de tots els socis. Doncs, SOM-HI.

EL CONSELLER DE GOVERNACIÓ SENYOR JORDI AUSÀS VISITARÀ EL CENTRE PER A REALITZAR L'OBERTURA DEL CURS 2008-2009

El proper dia 8 d'octubre, a les 5 de la tarda, tindrem l'honor de rebre la visita del Conseller de Governació senyor Jordi Ausàs per presidir l'acte d'obertura del curs 2008/2009

Agraïm profundament la seva presència a casa nostra i la valorem duna manera especial per les dues vessants més destacades: com a Conseller de Governació i com a lleidatà alcalde de Pobla de Segur, o sigui com un dels nostre.

QUEDEU TOTS INVITATS A OFERIR-LI UNA CÀLIDA BENVINGUA

AVIS ALS ASSOCIATS

Ja és a la venda la loteria de Nadal 2008.

Amb el propòsit d'evitar que alguns dels nostres associats es quedin sense participacions en el SORTEIG DE NADAL preguem que les adquireixin com més aviat millor.

2- BUTLLETI INFORMATIU

ACTIVITATS DEL CENTRE

Part superior del cartell del 1er Homenatge a l'Almirall català Cristòfor Colom i a la Marina catalana de tots el temps.

Presentació al Centre de la 4ª Edició Festival de Castells de Frontera.-- D'esquerra a dreta, Sr. Durany, tresorer C.C.LL, Sr. Xavier Baulies, direcció artística; Sr Xavier Pont, president del consell Comarcal del Pallars i Sr Bellet, president del CCLL.

Als baixos de Ca la Pruna, Casa de Cultura de Pals, preparant la festa

Lliurament Premis Botifarra. Primers classificats Joan Foyos i Jesús Díez - 19.06.08

Lliurament premis Campionat Dominó – 10.06.08

Sopar 15è Campionat de Botifarra

CONVENI DE COL·LABORACIÓ DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA AMB EL CENTRE

La Diputació de Lleida tindrà una oficina oberta al territori al Centre Comarcal Lleidatà a Barcelona, aquesta tardor.

Declaracions del senyor Jaume Gilabert, president de la Diputació de Lleida, en l'acte de firma del conveni amb el Centre Comarcal Lleidatà, el dia 24 de juliol

D'esquerra a dreta: Francesc Mestres, vicepresident del Centre, Jaume Gilabert, president de la Diputació de Lleida, Josep Bellet, president del Centre i Joaquim Durany, tesorero

El president de la Diputació de Lleida, Jaume Gilabert ha avançat que ja fa mesos que s'està treballant per crear al Centre Comarcal Lleidatà a Barcelona una oficina d'informació i d'activitats oberta al territori amb l'objectiu de promoure i difondre les potencialitats de les comarques de Lleida a l'àrea de Barcelona. La Diputació de Lleida i el Centre Comarcal Lleidatà han renovat el conveni anual de col·laboració. Gilabert ha explicat que l'acord amb el Centre Comarcal Lleidatà forma part de l'objectiu de la Diputació de Lleida de crear delegacions a diferents ciutats del món, com ja es va fer a Madrid amb un acord amb la delegació del Govern per la cessió d'espais per difondre els productes de Lleida.

El president de la Diputació ha explicat que en el cas de Barcelona, pel que representa des de tots els punts de vista, es vol potenciar encara més el Centre Comarcal Lleidatà com espai de referència de les comarques de Lleida, creant en aquest cas, un espai permanent que podrà aprofitar tot el territori lleidatà. Gilabert ha explicat que aquesta "delegació" no suposarà cap ampliació de plantilla per part de la Diputació que oferirà formació a persones adscrites al propi Centre Comarcal Lleidatà.

El president de la Diputació ha afirmat que es tracta d'un espai idoni per a fomentar encara més la tasca feta per aquesta entitat com a instrument difusor i promotor de la cultura, l'economia i el

turisme de les Terres de Lleida. Al mes de setembre, es vol fer un acte formal d'obertura d'aquest espai que la Diputació posarà al servei del territori.

Aquestes actuacions es faran a banda del conveni de col·laboració que s'ha renovat avui entre la Diputació de Lleida i el Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona.

Signatura del conveni

La Diputació de Lleida donarà el seu suport a les activitats que porta a terme el Centre Comarcal Lleidatà a Barcelona, amb la signatura de conveni que ha tingut lloc avui entre el **President de la Diputació de Lleida, Jaume Gilabert, i el president de l'entitat, Josep Bellet**. Per part de la Diputació de Lleida també ha estat present a la signatura el vicepresident segon, Josep Presseguer.

La Diputació de Lleida destina la quantitat de 60.101.21€ a les activitats que desenvolupa el Centre Comarcal Lleidatà a la ciutat de Barcelona, fundat ara fa vuitanta anys i amb 800 socis i 3.000 simpatitzants.

Aquest conveni té la voluntat de donar suport a aquesta entitat, que agrupa a persones originàries de les comarques de Lleida que estan residint a la ciutat de Barcelona i rodalies, per les accions que desenvolupa com a instrument difusor i promotor de la cultura i el turisme de les terres de Lleida.

La diputació de Lleida destaca la funció de portaveu de la realitat de les comarques de Ponent que desenvolupa el Centre Comarcal Lleidatà a la ciutat de Barcelona.

Les activitats a realitzar pel Centre Comarcal Lleidatà a Barcelona, que poden ser objecte de subvenció d'acord amb el present conveni, són les següents:

- Despeses de funcionament ordinari de l'Entitat.
1. Conferències, exposicions, excursions i altres activitats directament relacionades amb les terres de Lleida.
  2. Informació al públic en general, de les actuacions desenvolupades per la Diputació de Lleida i els seus organismes autònoms.

4.- BUTLLETI INFORMATIU

COMARQUES LLEIDATANES

L'ALT URGELL (i 2)

Per JOSEP Mª PUJAL
soci del centre

INDUSTRIA I TURISME.- Les principals indústries de la Seu d'Urgell, a part de les elèctriques, Oliana, Anserall, la de La Seu i Adrall, (avui central de connexió) fins al nombre de set, produeixen un total de 95.000 Kv/h. any El que dona

més vida a l'Urgellet és la ramaderia, la derivada de la llet que els seus formatges "Cadí" i mantegues són exportades a tot Catalunya. La Cooperativa Lletera del Cadí, fundada el 1915 per Josep Zulueta, tenia més de 400 socis l'any 1970, recollia 60.000 litres de llet al dia, i ocupava més de 100 treballadors.

Vista interior de les instal·lacions de la Cooperativa Lletera del Cadí a la Seu d'Urgell (Alt Urgell)

Barcelona n'és el principal consumidor. Tot gràcies als seus abundats i productius prats de regadiu, que nodreixen centenars de vaques lleteres, després dels molts farratges, que alimenten a vaques destinades a carns, i abasteixen per mitjà dels seus moderns escorxadors a tota la part alta dels Pirineus; a Oliana hi ha la acreditada fàbrica de electrodomèstics amb la marca "Taurus". Una valuosa indústria és la del transport, que diàriament dona sortida a una colla de camions, vers Andorra, Puigcerdà, Lleida, als Pallars, França i principalment a Barcelona

Arsèguel i altres pobles de la comarca, tenen una tradició peculiar, la pràctica i ensenyament de l'acordió, Arsèguel celebra al més d'Agost una trobada que aplega centenars d'acordionistes tant catalans com de terres llunyanes.

Una atracció turística d'anomenada és el piragüisme, la Seu d'Urgell va ser capital Olímpica, l'any 1992 en celebrar-se a Barcelona tan recordada olimpíada.

També té una significada importància comercial, el tenir una Duana de molta activitat, que dona feina a més de cent persones, entre totes les seves administracions.

El 1956 es formà l'Orfeó Sant Ot, amb la finalitat principal de solemnitzar el culte a la Catedral. També tenia un esbart dansaire que nasqué els anys trenta i aconseguí grans premis a Espanya i a l'estranger.

Un atractiu turístic per l'Alt Urgell, va ser al catalogar el Parc Natural de Cadí-Moixarró, que té moltes entrades per la conca del Segre. La singular serralada del Cadí, d'uns 16 Km. de llargada, és una de les més espectaculars de Catalunya, les seves altures de 2600 m., compten amb uns singles que es precipiten verticalment prop de 500 m., és visitat per molts amants de la natura en totes les estacions de l'any.

L'atractiu que emana la Capital de l'Alt Urgell, és al ser clau de pas en les visites que diàriament es dirigeixen a Andorra, aquest ha estat la principal causa del seu engrandiment, tant per els residents fixes, com aquells que l'utilitzen com ciutat dormitori i treballen a la veïna Andorra. Compta amb un Excel·lent Parador Nacional de Turisme, el que està totalment ocupat en les èpoques més concorregudes.

A la Comarca tenen senyalitzades diverses pistes de neu, modalitat "de fons" Sant Joan de l'Erm, Vall de Lavansa, Cap de Rec. etc.,

A Coll de Nargó anualment per Sant Jaume es fa la festa dels "raiers" (troncs de fusta lligats com antigament es feia per transportar-los fins a mar) va en augment cada any, la seva concurrència.

COMUNICACIONS:- La capital de l'Urgellet, és un centre privilegiat de comunicacions, per la Ciutat hi passa la carretera nacional de Lleida a Puigcerdà, la de Barcelona a Andorra, la Nacional transpirinca de Cap de Creus al Bidasoa,(Seu d'Urgell-

Sort), la comarcal a Sant Joan de l'Erm i Pallars, la de La Vansa i Solsona. Un gran nombre d'autocars, surten o arriben a la capital, principalment de Barcelona, Lleida i Andorra. Te un aeroport –actualment sens activitat- totalment posat a punt per aterrar aeronaus de fins a vuitanta places, es diu que dins l'any 2008, tornarà entrar en servei.

El típic passeig de la Seu d'Urgell

GASTRONOMIA.- Com totes les Comarques dels Pirineus, presenta una cuina molt variada i acceptada pel populós turisme de la zona, destaquen els formatges, mantegues i embotits casolans, carns de bé i vedella de primera qualitat i els plats acompanyats de bolets, que el collir-los s'ha convertit en un altre atractiu turístic a tenir en compte.

Personatges il·lustres vinculats a l'Alt Urgell:

El Bisbe Josep Caixal i Estradé, creà l'Institut de Religioses de la Sagrada Família, col·locà la primera pedra del modern Seminari Conciliar.

El Bisbe Salvador Casañas i Pagès(1834—1908) Fou Professor del Seminari de Barcelona,. Bisbe de la Seu d'Urgell(1879-1901) i Cardenal (1905).Sofrí un atemptat anarquista.

Pau Claris i Casademunt, BCN 1586-1641, Canonge de la Seu d'Urgell, lluitador per la independència de Catalunya com President de la Generalitat,-1638- Fou Síndic de les Corts, desenrotllà una política antireialista.

Joan Brudieu -Llemotges 1520-Seu d'Urgell 1591.-Compositor musical, autor de nombroses peses de música, fou una de les més cabdals figures del seu temps. La Seu li donà el nom d'una de les principals vies de la ciutat.

Llorenç Tomàs i Costa -La Seu d'Urgell 1676-Viena 1735.-Eclesiàstic i juriconsult. Cancellier de l'Audiència de Barcelona, defensor afebrissat de les llibertats de Catalunya, s'ha adherí a la causa de l'Arxiduc, hagué d'exiliar-se a Viena en 1714.

Josep Zulueta i Gomis,-Polític i economista. Advocat,Cap del partit reformista de Catalunya d'inspiració republicana. Diputat a Corts per Vilafranca, Importà les primeres vaques lleteres de Suïssa., fill il·lustre de la Seu, , En 1915 fundà la Cooperativa Lletera del Cadí.

Josep Espar i Tressens –Organyà- 1901-Poeta reiteradament guardonat i autor de diverses monografies sobre l'Alt Urgell.

Albert Vives,- Oliana 1904-La Seu 2001. Sacerdot, músic, compositor i escriptor. L'Institut de Segon Ensenyament de la Seu, duu el seu nom.

El Bisbe Joan Benlloch 1906-1918, que promogué la iniciativa de la carretera de La Seu d'Urgell a Andorra.

Josep M. Sostres i Maluquer, arquitecte, nasqué a la Ciutat l'any 1915,ha deixat dues obres racionalistes, l'edifici de la farmàcia Mallol, i el xalet de Cal Cusi.

L'Arquitecte urgellès Joan Ganyet i Soler, imposà una arquitectura integral i harmoniosa purament urgellenc. Destaca l'edifici que inicia el carrer dels Jueus.

Lluís Racionero i Grau.-La Seu 1940-Enginyer,urbanista i escriptor, autor de la novel·la "Cercamón" 1992, guardonat amb el premi Prudenci Bertrana.

Francesc Betriu i Cabeceran- Organyà, 1940-Director cinematogràfic,s'inicià amb documentals, evolucionà cap un cert academicisme amb la "Plaça del Diamant" 1981, basada en la novel·la de Mercè Rodoreda; "Rèquiem por un campesino español" de la novel·la de J. Sender. Altres pel·lícules foren, " La Duquesa de Rojo", "Una Pareja Perfecta", etc,..

Josep Albanell i Tortades–Vic 1945-, resident a la Seu des de la seva infantesa, autor de la famosa novel·la "Ventada de morts" Guanyà els premis: Victor Català, el Sant Jordi, el de crítica de Serra d'Or, el Joaquim Ruyra, el Josep M. Folch i Torres. Autor de nombrosos llibres de caràcter infantil.

Joan Sansa i Oromí - La Seu.-1924, Advocat i publicista, milità en els rengles de U.D.C., distingit defensor dels drets de Catalunya, des de els seus ideals democràtics, convençut comarcalista, proposat com Diputat de Catalunya. Malauradament, morí el 23 de gener de 1980, el President Barrera, el dia de la constitució del Parlament va fer un recordatori, que faria justícia al Sr. Sansa. Al Centre Lleidatà de Barcelona, se li feu un Homenatge Pòstum, amb assistència del Sr. Duran i Lleida, Conseller Sr. Joan Vallvè i el President del Centre Sr. Lluís Teixidó. Era el dia 1er. de maig del 2001.

Pasqual Ingla i Oromí -La Seu 1929-1973.-Sacerdot

6.- BUTLLETI INFORMATIU

.-Es distingí per la seva militància en favor de reformes del món eclesial. Abanderà un moviment contestatari que el feu molt popular, alhora que qüestionat. La Seu li ha dedicat un carrer.

Mossèn Josep Comes, -Castellciutat 1910, organista de la Catedral de la Seu, professor d'òrgan, donà concerts a la Catedral de Barcelona.

El Bisbe de la Seu d'Urgell, Ramon Iglesias Navarri-Durro-, Coronel Castrense, va fer reconstruir moltes esglésies afectades per la guerra del 1936, emparentat amb J. Maurín, fundador del POUM.

Lluís Dalmau i Baquer-Bell-lloc. Secretari de la Junta Carlina a Berga, resident a Oliana.

Sr. Ricard Fornesa, -La Seu d'Urgell, 1923-, Advocat. Adherit a l'Administració, fins accedir a Secretari General de la Caixa, President de la Societat ACBAR-. President de la Caixa. President de la Fundació de la Caixa. i President de la

Societat Criteria. Autor d'alguns tractats.

Dr. Emili Duró Moles, metge de capçalera de la Seu i Comarca, popularment apreciat per la seva contínua dedicació a la medicina, el seu enterrament el 13 de febrer de 1990, fou una manifestació de dol molt sincera.

Joan Vergós i Massó (1927) Qui projectà el pla de l'eixample per on s'ha expandit la Capital (barris de St^a. Margalena, pel sud i del firal-Duana pel Nord)

Família Cervòs de Castellàs del Cantó, emparentats amb el General Moragas i la Magdalena Giralt, tenen arxius de molt valor històric.

Els germans Ganyet que van ser Alcaldes de la Seu durant molts anys i es bolcaren en la expansió i modernització de la Ciutat. El Sr. Ganyet aconseguí que la Seu d'Urgell fos Ciutat olímpica l'any 1992. per la seva estreta amistat amb el que era l'Alcalde de Barcelona, Pascual Maragall.

CATALÀ AL CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ

Aprèn de gran el que se't va negar de jove

CATALÀ DE MICA EN MICA APUNTAT'HI

CULLERA de BOIX RESTAURANT

Arrossos i cuina catalana

Rda. Sant Pere, 24 08010 BARCELONA - Tel. 93 268 79 82 - www.culleradeboix.com

OPINIÓ

PER TERRA MAR I AIRE

Per JOSEP BELLET FALCÓ
soci del centre

Malgrat que el títol tingui connotacions bèl·liques que recorden les maneres funestes del general que la gent gran encara tenim a la memòria, l'hem emprat perquè la campanya anticatalana que els darrers anys es lliura contra Catalunya en territori espanyol és d'un estil semblant. Si els catalans no estiguéssim tan avesats al menyspreu, a l'insult i a l'espòli hi hauria motius per agafar una tremolor de cames. L'anticatalanisme mantingut al llarg de la història ha creat en el poble espanyol un sediment llefiscós que es remou violentament cada cop que Catalunya fa un pas per assolir els drets arrabassats o quan el territori espanyol entra en campanya electoral. Els fluxos anticatalans agafen, especialment en aquests casos, una virulència especial, perquè tots els partits polítics de l'altiplà ibèric, sense excepció de dretes o d'esquerres, són ben conscients de la rendibilitat electoral que comporta tenir Catalunya al punt de mira de l'escopeta nacional.

No cal acudir a més subterfugis estúpids per amagar una realitat colpidora: Catalunya va ser integrada per la força a un país que no ens accepta tal com som, i no és gens clar que ens acceptes si sacrificant la nostra personalitat i renunciant a la nostra essència nacional arribéssim a ser com ells voldrien.

En aquest moment tenim molts fronts oberts en contra, perquè les exigències del poble català han agafat un to força elevat: finançament, desenvolupament de l'Estatut, identitat i llengua, i és precisament d'aquest darrer apartat, el de la llengua, que ens volem ocupar en aquestes línies. De la resta ja se n'ocuparan, si volen, poden i els deixen, els polítics catalans, condemnats a negociar amb evident desavantatge amb els representants d'una metròpoli històricament espoliadora i experta en exercir l'article vint-i-sis.

Per part nostra només aixecarem la veu enrogallada ja per la vergonya que suposa que un Estat presumptament democràtic persegueixi la llengua d'un territori assimilat sis plau per força. En temps de monarquies absolutistes o dictadors amb fran-

quícia feixista de caràcter més sanguinari, la llengua catalana era guillotinata amb la prohibició absoluta. En democràcia s'actua d'una manera més subtil, tot i que es persegueix una finalitat semblant ofegant-la, controlant-li l'oxigen, condemnant-la a una posició secundària en el propi territori, negant-li el reconeixement dins de la Unió Europea, fragmentant-la en llengua valenciana malgrat el criteri dels filòlegs i el de la Real Academia de la Lengua, imposant la tercera hora i contemplant amb absoluta indiferència l'atac desenraonat dels promotors del manifiesto. I a tot aquest comportament indecent de l'Estat que presumeix de democràtic, Sa Majestat hi posa la cireta, manifestant que *"no és la nuestra l'engua de imposición, sinó de encuentro"*. De encuentro frontal, és clar, devia voler dir. Quina classe de rei tenim els catalans en Don Juan de Borbó, que es considera rei de tots i no aixeca la veu en defensa de la llengua d'una part del seu regne?

En aquests moments la llengua catalana travessa una situació crítica, no únicament per les bafarades que bufen de més enllà de Fraga, sinó especialment per l'estructura legal i financera que patim. La llengua d'un país de sis milions d'habitants obligada a compartit oficialitat amb la d'un Estat poderós que no ens estima ho té difícil per superar un allau immigratori de gairebé dos milions, especialment si el govern propi es troba mancat de recursos econòmics perquè ha de suportar el lladronici d'un estat que tracta Catalunya com l'última colònia a extorquir.

Ara més que en cap altra situació la supervivència de la llengua catalana depèn de tots nosaltres, de l'esforç que siguem capaços de fer per assimilar els immigrants, per fer-los catalans.

En un butlletí anterior, parlant de la llengua, dèiem que Espanya pateix el suplici de Tàntal, perquè quan sembla que finalment van a sortir amb la seva, quan sembla que al català ja poden cantar-li les absoltes, vet ací que la llengua catalana, com l'au Fènix, resorgeix de les cendres amb més força.

Si ens hi esforcem ho tornarem a aconseguir. Doncs, som-hi!

8.- BUTLLETI INFORMATIU

CARTA OBERTA A MARIO VARGAS LLOSA

Per TONI STRUBELL
Escriptor

* Per la seva importància en el tema de la llegua, manllevem aquest treball del senyor Toni Strubell publicat al diari **Avui** el dia 12.07.08

Benvolgut senyor.

Qui més qui menys ha repassat aquests dies la llista dels qui donen suport al Manifiesto por la lengua común. Morbós de mi, ha estat el meu cas. Confesso que la presència a la llista de gent de la cultura, especialment de la literatura, m'ha resultat especialment corprenedora. Estic encantat que Luz Casal i Ramoncín se n'hagin esborrat dient que ells van a favor de la cultura, no en contra, i que els han enganyat. Chapeau! Però el nom que sí que hi he trobat, no sols com a firmant sinó com a promotor, és el vostre, Mario Vargas Llosa. Era previsible, però no per això deixa de ser terrible. Terrible, dic, perquè prèvia lectura del vostre llibre *La ciudad y los perros* estranya extraordinàriament que algú que tingui la sensibilitat de denunciar les situacions d'abús i d'imposicions que s'hi denunciïn sigui avui capaç de subscriure un manifest que tan ostensiblement ataca els febles en nom dels poderosos. Ara, suposo que tothom evoluciona en un sentit o altre.

El manifest que heu subscrit diu que tot allò públic a l'Estat ha de ser en castellà perquè és la «llengua comuna». No sé si sou prou conscients de fins a quin punt aquesta asseveració denota una voluntat d'imposició brutal. Perquè això no és una defensa sinó un clar atac. Equival a treure al meu idioma tot futur, tota possibilitat de desenvolupar-se en l'àmbit públic. És lògic, doncs, que hagi quedat de pasta fullada en veure com algú de la Cultura, amb majúscula, pot subscriure un manifest així a aquestes altures del segle XXI. Certament, el que heu subscrit implica que penseu que el meu idioma no val res. I segurament és cert que el català no pot rivalitzar amb el vostre hiperidioma en termes de premis Nobel als prestatges i nombre de parlants. D'acord. Però potser us pot sorprendre saber que, per exemple, el català sí que compta entre els primers vint idiomes del món pel que fa a volum d'ús a la xarxa. És a dir, tampoc som exactament un patuès com voldríeu. I si no tenim més pes, el fet que durant molts anys hagi estat una llengua proscriu —fet del qual va ser testimoni directe— segurament no deu ser-hi del tot aliè. Però temo molt que aquesta línia d'argumentació no us deu fer ni fred ni calor. O potser sou dels qui els encanta allò de «ahora hacen los nacionalistas lo que Franco». No fotem.

Em limitaré, doncs, a parlar-vos del que més em suggereix el vostre manifest. I és la por. Perquè sí,

haig d'admetre que em feu por els qui heu pogut firmar una bestiesa així. Por de la vostra força. Por de les moltes coses que compartiu acríticament amb els franquistes. Por de l'extrem autoritarisme del missatge que heu llançat. Por de la immensa sensació d'indignació que feu venir a tants familiars i amics, realment afectats per la voluntat anorreadora que demostreu. Por, també, de la vostra al·lèrgia a la diversitat. No sé en quins ambients us va moure quan va viure entre nosaltres, a Barcelona, però penseu que aquesta terra que us va acollir ha pensat, cantat, estimat i plorat durant mil anys en la llengua catalana. Els nostres avis no sabien castellà, i bé que van tenir una sàvia cultura amb el seu petit lloc —també— a la història de la humanitat que ara voleu negar. Per què ens voleu treure el que tenen tots els països normals? Què us dóna dret a dir que no som res: la força? L'antic imperi? L'arrogància del progrés globalitzat? La llarga onada de l'anticatalanisme? No us enganyeu, això que us mou té un nom, ara i sempre: esperit colonitzador. Per què tot s'hi val contra el català? Us heu aturat mai a pensar-hi? Per a vós, quants milions fan una cosa «comuna», i quants la condemnen al no-res? Quina tara tenim nosaltres els catalans que faci eliminable la nostra llengua en l'àmbit públic? Permeteu-me de dir-vos que no veig cap diferència entre el que prediqueu i el que fan els xinesos al Tibet.

Sapigüeu, autor de *La ciudad y los perros*, que mentre lluiteu amb fúria perquè el regne del castellà sigui absolut —a un costat del charco i de l'altre—, potser us esteu esforçant debades. Perquè teniu molt de guanyat ja. D'entrada, nosaltres els catalans no podem fer vida en català a casa nostra com sí podeu fer-la vosaltres en castellà. Per tant, no somieu més utopies perquè ja les teniu assegurades. A l'actualitat, l'Estat només fa un 97% de la seva publicitat institucional en castellà. No en feu prou? Tan insaciabls sou? A més, disposeu d'instruments de castellanització massiva a casa nostra com són La Vanguardia, l'Editorial Planeta i quasi tot el parc de cinemes i cadenes de televisió. Per cert, un canal de TV firmant del vostre manifiesto actualment no té ni un trist minut de programació en la meua llengua, per si us consola. També podeu respirar perquè la Guàrdia Civil està molt activa desmuntant TV3 al País Valencià sense que cap manifiesto vostre ho hagi denunciat. Francament no sé

de què us queixeu. Pel que fa a l'espai comú, podeu estar molt tranquil perquè cap cantant català no us robarà un sol segon d'espai televisiu espanyol cantant en la meua llengua. Tot és per a vosaltres. Encara en voleu més?

Però del que segurament més us voleu queixar, suposo, és del tema de l'ensenyament, oi? Doncs sí, a l'ensenyament públic a Catalunya l'idioma vehicular és el català com ho és l'holandès a Holanda o el danès a Dinamarca. Com vosaltres, nosaltres tampoc volem anar a la creació de dues comunitats a

casa nostra. Volem una sola comunitat en què tothom sàpiga tres idiomes de la mateixa manera. I aquesta és la realitat que totes les enquestes i estudis revelen que es compleix magníficament. I si no sou prou sensible per adonar-vos-en, almenys tingueu la decència de respectar la nostra sensibilitat i d'identificar-vos un instant amb els subalterns. Com vau escriure quan vau escriure, fa tants anys, *La ciudad y los perros*. Una lectura d'estiu infinitament més recomanable i culta que no pas el manifiesto que acabeu de redactar.

LA UCE ENS ENFORTEIX!

*Per RAMON FREIXES I SALA
soci del centre*

La Universitat Catalana d'Estiu va cloure la seva quarantena edició el diumenge dia vint-i-quatre d'agost. Pels qui no la coneixeu, la UCE la fan gran la gent i l'indret on té lloc. El resultat: Prada de Conflent, a la Catalunya del Nord, es converteix, cada agost, en un autèntic territori alliberat. A la UCE s'hi reuneixen diverses generacions de valencians, illencs, ponentins, sud i nord catalans (amb notable presència lleidatana!), algueresos (sí, també!) i catalanòfils d'arreu del món. S'hi troben, doncs, l'accent i el vocabulari propis de cada indret dels Països Catalans, al mateix temps que s'hi viu l'alegria de congeniar en tarannàs i inquietuds. A més, els dies de convivència fan néixer projectes i relacions que, amb un xic de sort, arriben a tenir anys de vida per endavant.

Les classes dels matins i els tallers de les tardes permeten la possibilitat de fer un tast prou intens a diversos àmbits del coneixement (història, dansa, llengua, art, astronomia, dibuix, medicina, ciències de la natura, economia, arquitectura, i un llarg etcètera; enguany, fins i tot japonès!). Són també un signe distintiu de la UCE les conferències i els debats, veritable termòmetre del batec del país. Tothom té la possibilitat de dialogar de tu a tu amb personatges rellevants del món polític, literari, artístic, filosòfic..., sovint sense cap límit estricte de temps per a fer preguntes o contrastar opinions. Al seu torn, els excursionistes poden visitar molts indrets del Conflent i, d'entre aquests, els més intrèpids tenen reservada per a ells la imatge del sol ixent des del cim del Canigó.

Finalment, la música i el teatre omplen les vetlles formidablement. Tenen cabuda en espais reser-

vats al recinte de la UCE, al poliesportiu de Prada o al bell mig del poble, en una plaça molt bonica; indret on qui més qui menys encara pot imaginar-s'hi Pompeu Fabra i Pau Casals passejant-hi en els seus anys d'exili.

El cert és que el Liceu Renouvier, el recinte que acull els alumnes i les classes de la UCE, ha millorat molt respecte els darrers anys. S'han acabat les obres d'un nou edifici, cosa que permet disposar d'aules acollidores per a les classes i d'un amfiteatre per a concerts. Per altra banda, el gimnàs segueix acollint els grans actes i les exposicions. Pel que fa a l'espai principal de trobada, el tendal, que aixopluga taules i cadires, està molt més ben ubicat, i el bar de la UCE té millors condicions per a funcionar, ja que queda resguardat a un gran espai cobert adjacent al tendal. Aquest espai que el nou edifici habilita s'usa per a fer-hi conferències i presentacions; fins i tot una part d'ell s'ha convertit en un nou espai anomenat "zona underground", on enguany les veus d'Alfons López Tena i Joel Joan congregaren un públic nombrosíssim.

La XL edició va tenir un punt àlgid pel que fa als grans actes: l'homenatge al periodista Joaquim M. Puyal. Aquest esdeveniment va reunir, a més del propi homenatjat, entre d'altres, Antoni Bassas i el professor de Bellvís, Sebastià Serrano, a la taula de convidats. Cal destacar que Antoni Bassas va fer un discurs emotiu; contundent i elegant. L'autèntica crosta del periodisme, va dir, és la de la poca exigència i la de la dependència als poders polítics. Es va guanyar grans aplaudiments. Per la seva banda, Puyal va ser elogiat i va elogiar. Se'l veia tens però satisfet. Va fer un discurs llarg en el qual reclamava un periodisme amb majors dosis de professionalitat respecte a allò a què aboquen les grans empreses

10.- BUTLLETI INFORMATIU

Homenatge a Joaquim M. Puyal

explico? Que penso que, en el si de la UCE de Prada de Conflent, la gent dels nostres països

tenim un espai on viure la catalanitat de forma plena, un lloc d'on tothom surt amb més força per exercir la necessària militància de tot l'any. A la UCE coneixereu gent interessada a construir un país lliure. Apreneu a teixir xarxa d'amistats i a programar projectes per al curs entrant (fer créixer associacions, organitzar actes arreu de la nació, compartir experiències o estendre el missatge de la dignitat nacional i de l'eixamplament de l'independentisme; són només alguns exemples del que la UCE ajuda a anar fent).

En definitiva crec que la Universitat Catalana d'Estiu fa créixer l'esperança d'esdevenir, properament, ciutadans d'un país normal. No us esteu de provar aquest remei tingueu l'edat que tingueu, us enfortirà!

LA VIDA ÉS EVAPORACIÓ

Per JOAN CARULLA
soci del centre

La Creació, grandesa de la senzillesa. Per això ens passa desapercibuda. Per això deixem d'aprendre i agrair i no assaborim la felicitat de l'èxtasi.

L'EVAPORACIÓ RESTA CALOR.
És una de les fons de la vida.

Els mars, els llacs, els rius, cada fulla vegetal i la pell dels animals evaporen i formen els núvols que amb el seu viatjar i condensació porten la pluja, la neu i la vida a tot el planeta, evitant que sigui un desert total i etern.

L'EVAPORACIÓ refrigera la terra. Gràcies a suar i evaporar mantenim constant nostra temperatura vital, i que fresca és l'aigua d'un canti porós.

Els japonesos recomanen o obliguen a tenir una "terra" especial poc pesant als terrats de les noves construccions, per aïllar de fred o calor i crear el microclima més suau i agradable posant-hi arbres.

Quantes coses aprendrem si contemplen la Natura amb humilitat, mirada interrogant i agraïment.

Diversitat, infinita diària, tenim al regne vegetal, a l'animal i al que no és una cosa ni una altra i al que no està al nostre abast natural o tècnic.

Ens perdem entre lo infinitament petit i lo inconcebiblement gran, i quedem diluïts en el temps que es compta per "milions d'anys llum".

La Creació no és capriciosa, és grandiosa. Sintonitzem. No anem contra-natura. Assumim nostra petitesa física i engrandim nostres facultats mentals i anímiques, nostre món interior. És molt saludable.

Els vegetals no es sequen, ni es cremen i moren. (Miracle de l'aigua que pels finíssims capil·lars dels vegetals porten el líquid, més o menys enriquit, des de les arrels més profundes fins a les fulles que poden estar arran de terra o a un centenar de metres del sòl). La terra es calenta menys i no es cremen arrels i plantes. La frescor que es desprèn suavitzava clima, ambient i fa habitable tot el planeta. Davall d'un arbre i dins del bosc ens hi trobem bé, així com una flora i fauna infinita.

gráficas
COLORAMA
Fotomecànica

C/.Mallorca, 474 4° 1^a
Tel.: 93 232 66 11 - Barcelona
E-mail: colorama@gcolorama.com

- Gràfiques en general
- Disseny
- Plotters grans formats amb foam i plastificats
- Impressió digitals color i blanc i negre sobre tot tipus de papers
- Digitalització d'imatges
- Directe a planxa (CTP)
- Impressió

CINE (Pànic a l'escena"*) (parleu-me de cine si us plau) *Per FERRAN DE VALLS*
soci del centre i Llicenciat en cinematografia al "Centro Sperimentale de Cinecittà", Roma.

Avui, encara sota la influència d'un nou 11 de setembre a Catalunya, estrenem aquesta nova secció que ens han demanat que fos de cinema.

Així que mirarem que cada cop que surti la nostra revista us puguem fer un repàs per això tan popular i decadent, el cinema. Dic decadent perquè a l'època de l'internet veure una pel·lícula en una sala fosca amb la complicitat de més gent, cada cop es més, diguem-li, original.

Les coses canvien i els comportaments varien. Varien per manca de ganes. Qui ens fa sortir de casa si a cada cadena i cadeneta de la "tele" ens donen algun film? Tan bé que s'hi està fent la becaina davant el televisor, no? "Mira Pepita, ja hi anirem un altre dia que estic cansat.." Però també canvien perquè el cinema no és el que era. Ara el que ens fan a les sales són films "pirotècnics". Molta acció, molta violència gratuïta i molt de soroll. Sobretot molt de soroll.

Els amos del negoci, la indústria americana, a partir d'un cert moment i per a salvar la seva producció, van decidir de produir les pel·lícules principalment per als adolescents. Temes infantiloides, tòpics i fàcils d'entendre i tan de rebombori que no puguem adonar-te'n que no valen res. Ho van decidir perquè potencialment, els adolescents, són el públic més vulnerable al consumisme i els que més surten de casa.

On són aquelles pel·lícules que et feien pensar? O aquelles pel·lícules que et feien tanta por que després a l'anar a dormir guaitaves sota el llit per si de cas? O aquelles pel·lícules que t'explicaven una història d'amor tan emocionant que després et costava de trobar la parella de la teva vida perquè no n'hi havia cap que s'assemblés a Robert Retfort? Aquelles pel·lícules

són "allò que el vent s'endugué" Amb elles, el vent, s'endugué els directors i les pel·lícules europees, italianes, franceses, alemanyes i també alguna de sueca. Qui no se'n recorda de "Les maduixes salvatges", d'en Bergman? (si dic maduixes potser no, però si dic "Fresas salvajes"...))

A la famosa entrevista entre Alfred Hitchcock i François Truffaut, el geni del "suspense", hi diu en un moment determinat: "com més aconseguit estigui el personatge del "dolent", més aconseguida serà la pel·lícula".

Doncs ara que tenim el "dolent" ben definit, que sabem que la indústria americana ens ha escombrat de les sales, els europeus hi hem de tornar amb pel·lícules nostres. Tanmateix per això només hi ha un camí. Vull dir que donades les circumstàncies en que totes les sales d'exhibició són propietat de les grans companyies americanes, ens cal una xarxa de sales europees per a poder passar el nostre cinema.

I aquí volia arribar. El cinema europeu i en particular el català, necessita un circuit propi de pantalles i en parlarem. Això, però, serà a la propera revista. Hi entrarem de ple.

Però també entrarem a parlar fins i tot d'actrius, d'actors i de directors catalans que, malgrat us pugui semblar que no, també en tenim... I de cinema català, és clar!

Per cert, algú em pot definir que és cinema català? És una cosa difícilíssima. Tan difícil, o gairebé, com saber que és Catalunya. Feu-ne la prova. La resposta el mes que ve.

(*) STAGE FRIGHT (Pànic a l'escena) (1950) És un film de la Warner Bros, produït i dirigit per l'Alfred Hitchcock a Anglaterra amb Marlène Dietrich, Jane Wyman, Michael Wilding, Richard Todd.

PREMIS LITERARIS DEL CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ 2009

NARRATIVA POESIA

Germans Xoriguera Guillem Viladot

Veieu les bases dels premis a: www.cclleidata.cat

12.- BUTLLETI INFORMATIU

HISTÒRIA DE CATALUNYA

Per EVA SANS

Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya

1er. HOMENATGE A CRISTÒFOR COLOM I A LA MARINA CATALANA DE TOTS ELS TEMPS I CERTIFICACIÓ DOCUMENTAL DE L'EXISTÈNCIA DEL PORT DE PALS : 01 D'AGOST 2008. (1 de 2)

(El Centre Comarcal Català hi va estar present per constatar que a Pals es va sembrar una llavor que pot donar molt fruit)

El passat dia 01 d'agost la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya (www.Histocat.cat) i la Xecna (Xarxa d'establiments amb consciència nacional) amb el suport de l'Ajuntament de Pals i la Regidoria de cultura, van celebrar a Pals el **"1er homenatge a Cristòfor Colom i la Marina Catalana de tots els temps"** així com la presentació del Rom Cristòfor Colom per part de la Xecna. L'objectiu era d'una part, recrear la sortida de l'almirall català Cristòfor Colom i de l'armada des de Pals portant de nou als carrers de la vila als personatges que van participar en el primer viatge (el virrei Enric II d'Empúries, l'Almirall Colom, els soldats i els mariners, cavalls...) i per altra banda la presentació exclusiva de la descoberta documental a l'arxiu de la Corona d'Aragó del Port de Pals a càrrec de la investigadora Eva Sans i una conferència sobre els elements i personatges relatius al port a càrrec de l'investigador local Narcís Subirana el qual també va presentar la maqueta del port de Pals – segons estudis fets fins el moment

Van col·laborar de diferent manera persones d'àmbit reconegut com l'eminent historiador Jaume Sobrequés obrint l'acte de manera virtual amb una reflexió dirigida al món historiogràfic perquè es tinguin en consideració els estudis que s'estan fent i porten fent d'altres investigadors o historiadors que no segueixen el corrent oficialista i perquè els prejudicis instal·lats en l'àmbit de la història, els quals encara segueixen marcant la línia, no predeterminin les investigacions relatives a aquest tema. En Josep Fàbrega també va aportar una col·laboració amb una recepta per fer un immillorable cremat, i on també ens explica la seva història..., el nostre col·laborador Jordi Peñarroja i la Maria Miró ens van cobrir el reportatge fotogràfic i el cantant de Sangraït, en Quim Mandado ens va donar tot el seu recolzament.

L'almirall Cristòfor Colom davant l'Ajuntament de Pals

Els lleidatans també van estar presents al multitudinari acte històric i festiu donat que vam comptar amb l'adhesió del **Centre Comarcal Lleidatà** i amb el suport incondicional del seu màxim representant, el seu president, el Sr. Bellet a qui estem molt agraïts.

La tarda del passat 01 d'agost va ser sens dubte molt emotiva i de molta força per varies raons. El seguici que acompanyà l'almirall en tot moment, amb els patges, els soldats, els cavalls i els mariners ompliren els carrers i l'església de Pals seguits per una riada de gent i de turistes que no paraven de fotografiar, sorpresos i admirats per aquesta iniciativa, i tots ells enfilaren cap a l'església de Sant Pere de Pals on els esperava, a toc de campanes el mossèn Josep Planas. L'església quedà petita davant tanta multitud i enmig de la solemnitat emmudí en el moment en que l'Almirall Colom rebia la benedicció per marxar cap al nou món, i més quan seguidament l'almirall Colom amb una profunda reverència va fer una ofrena floral a la verge del Roser sota l'acord musical de Ramon Manent i Maria Roca interpretant la cançó a la verge del Roser.

No van faltar les salves a toc de canó, les paraules d'ànim i els elogis que feia el pregoner convidant tothom a *"acompanyar l'almirall en tan esperat viatge !"*. Sota els crits de *"Visca l'Almirall i visca la gent de Pals !"*, el seguici arribà a la casa de cultura Ca la Pruna per escoltar les conferències de Carles Camps – president de la FEHC- sobre la marina catalana, la de l'Eva Sans – membre de la FEHC i investigadora sobre la troballa documental que certifica l'existència del port de Pals i l'investigador local de Pals – Narcís Subirana amb les noves aportacions sobre els elements vinculats amb el port i autor de la maqueta del Port de Pals.

El poble de Pals es va sumar entusiàsticament a la festa

L'èxit assolit sens dubte ha quedat ben patent donat que l'interès generat ha tingut una bona repercussió mediàtica, així se n'han fet ressò diversos mitjans de comunicació de Girona com el Punt, el Diari de Girona, Cadena Ser.. La nostra voluntat seria ara estendre aquest ressò per Lleida i d'aquí

cap a la resta del país, donat que el tema del descobriment d'Amèrica és sens dubte un tema d'interès – m'atreveria a dir- universal.

La troballa documental del port de Pals és d'una extraordinària importància donat que tira per terra la línia que negava la seva existència. El fet no passaria de ser una descoberta documental curiosa si no fos perquè, segons treballs d'alguns investigadors, l'almirall Cristòfor Colom hauria sortit de Pals (Baix Empordà) i no de Palos de Moguer.

Anna Maria Corredor i Plaja que treballa en la recerca i l'estudi de la toponímia de Pals també s'havia fet ressò en els seus treballs publicats a la revista "Estudis del Baix Empordà "dels nombrosos oficis de Pals vinculats amb el mar (mariners, pescadors, mestres d'aixa..) esmentats en documentació diversa com capbreus, contractes...

Ara, amb l'aparició a la llum del Port de Pals es plantegen nombroses preguntes que demanen una resposta donat que aquest era un port comercial de considerable importància. Així ens hem de preguntar, per què doncs, no hi ha a priori- documentació relativa al port de Pals com tenim de tots els altres ports catalans ? Què ha passat amb el port de Pals ?

Avui en dia, gràcies a la disponibilitat dels arxius per consulta pública, a una facilitat d'accés a documents ja sigui de manera presencial o virtual, gràcies a les noves tecnologies i a la possibilitat del treball en xarxa amb persones que poden estar disperses arreu del món, s'ha obert un ventall excepcional d'investigació impensable fa vint anys. Aquest fet unit a un retorn per part dels investigadors a les fonts documentals fa que entitats com la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya faci passes gegantines en la resolució d'aquestes tergiversacions històriques i en la difusió de la història que ens pertany.

Recreació de l'arribada de Cristòfor Colom a Pals

14.- BUTLLETI INFORMATIU

L'Atemptat més sanguinari de Catalunya-Any 1893 La bomba al Liceu Barcelonés.

Per J.M. PUJAL
soci del centre

Era una plujosa nit, la d'aquell dia 7 de novembre de 1893.- S'estrenava la temporada amb l'obra "Guillem Tell" de Giacchino Rossini, les tres mil sis-centes butaques del gran Teatre estaven plenes d'homes vestits de frac i barrets de copa, i senyores lluïent les seves robes més cares i joies d'alt valor.

A finals del segle XIX, el Liceu era un cercle tancat, on els burgesos intentaven refugiar-se d'una Barcelona marcada per la violència i la lluita de classes.

Al Liceu sols es podia accedir per l'escala principal de la Rambla, als tres pisos de butaques i llotges adornades amb raions de dibuixos daurats, tapissos amb vellut vermell i cares llànties que donaven a la sala una majestuositat espectacular.

El sector popular era diferent, ocupat per persones amb salari menys preable, entraven per la porta del carrer de Sant Pau, ocupaven el quart i cinquè pis i tenien de veure l'espectacle drets.

Entre aquest grup passava desapercebut l'anarquista Santiago Salvador, que sota la faixa amagada per la camisa, portava dues bombes de les nomenades "ORSINI". Aquesta nit l'obra Guillem Tell de Rossini, la dirigia el mestre Leopoldo de Mugnone.

El primer Acte, havia estat tot un èxit. En el descans, la gent de butaca es saludaven amb cortèsies, les senyores admiraven els vestits i joies, tot escampant les darreres xafarderies de l'alta societat, en tant els homes parlaven del darrers esdeveniments polítics.

A un quart d'onze de la nit, just a l'inici del segon Acte, en el moment que el baríton i el tenor lluien

*Per totes les persones que vinguin de part del Centre Comarcal Lleidatà

30%
DE DESCOMPTE

MUNTURA + VIDRES

	Monofocals Inirreflexants		Progressius Inirreflexants
Bàsic	59 €	Bàsic	150 €
Collections	90 €	Collections	220 €
Marques	150 €	Marques	350 €
Moda	220 €	Moda	450 €
Disseny	290 €	Disseny	590 €

OPTICA CAMPO

Activemur del 10 al 20 d'Octubre i el 17 d'Agost
Obrim també els DIVERTIT
Dilluns de 10 a 14h

Provença, 75 - 08029 Barcelona • Tel.: 93 430 08 34
Av. Torrent Gornal, 35 - 08905 L'Hospitalet • Tel.: 93 440 34 08
Rocafort, 81 - 08015 Barcelona • Tel.: 93 424 51 80
Mail: fcampo@cnno.es

la seva millor escena. Una TERRIBLE EXPLOSIÓ SECA a platea va interrompre l'espectacle. L'anarquista Santiago Salvador, aprofità el "clímax" del moment per llençar des de el cinquè pis les dues bombes.

La primera va explotar al respall de la butaca núm.: 24 de la fila 13, prop del passadís central.

L'altre va caure sobre la falda de la Sra. Basília Cardellach, anul·lant així l'explosió, quant s'aixecà ràpidament, l'artefacte relliscà sota la butaca del davant.

ERA UN QUADRE ESFEREÏDOR,

Els espectadors que podien, corrien confusos cap a la porta de sortida, saltant per sobre dels cossos mig trencats i butaques desballestades. Les dones XISCLAVEN fora de sí, alguns espectadors no sentien ni veïen res per l'ensordidor tro de la detonació i l'espessa fumejada que hi havia a la sala. L'espectacle era DANTESC, cossos oberts, membres separats del cos, caps trencats i morts tombats sobre les seves pròpies butaques.....Quant hagueren passats els moments de pànic, s'improvisà al Cercle del Liceu, un hospital de sang. Alguns metges que hi havia entre el públic, iniciaren el seu treball vestits amb el frac, la roba sanguinolenta i les mans i cara tenyides de sang.

Es va avisar als sacerdots de les esglésies del Pi i de Sant Agustí, que acudiren ràpidament i prestaren els auxilis espirituals als ferits més greus que ho demanaren. La Policia s'encarregà de portar els cadàvers a l'Hospital de la Santa Creu, on els familiars intentaren identificar-los.

Un policia, quant s'havia desallotjat part de la sala del Liceu, va veure la segona bomba que no havia explotat, i amb molt de compte la tragueren del local. Una còpia d'aquesta bomba es pot veure actualment al Museu d'Història de Catalunya a Barcelona (tercer pis).

L'atemptat del Liceu es va saldar amb vint morts i desenes de ferits, fou el dinovè que es produïa a la Capital catalana, en un context d'extrema violència obrera que produí varies detencions i execucions públiques.

L'endemà Barcelona era una Ciutat trista, La majoria de diaris, farcits d'esqueles condemnaven l'atemptat. Alguns com el Noticiero Universal, acusaven la policia d'ineficàcia. Només els diaris

obreristes explicaven el fet sens cap crítica.

A la tarda una processó multitudinària, amb una comitiva encapçalada per dotze fèretres (Els altres vuit moriren poc després) van desfilars per la Rambla. Les botigues eren tancades i grans crespons negres penjaven dels balcons.

Aquella nit tots els teatres de Barcelona, van suspendre les seves representacions. La direcció del Liceu també va tancar la sala indefinidament.

A partir d'aquella tràgica nit, encara que socialment tot continués igual, les classes benestants van conscienciar-se de la seva vulnerabilitat. Lo que va fer que es cuidés més per part de la burgesia l'abandó i llastimosa vida familiar dels seus obrers.

L'ostentació de riquesa seguia, però les butaques dels difunts, durant molt mesos van restar buides, que si més no els servi, per recordar el perquè d'aquell tràgic fi.

L'autor de l'atemptat, Santiago Salvador i Franch, era nat a Alcorisa -poble d'Aragó -, al ser detingut a Saragossa, un més després, es confessà l'autor de l'atemptat, pertanyia al Grup anarquista "Benbenuta", grup que un temps abans havia també atemptat contra al Capità General de Catalunya, General Arsenio Martínez de Campos (Qui va ser President del Govern l'any 1879). El 21 de novembre de 1894 era executat Santiago Salvador al crit de "Visca la revolució social".

Per entendre el per què d'aquest terrible atemptat, s'ha d'explicar la lamentable vida dels obrers d'aquells temps a Barcelona. El seu treball era de 10 hores diàries, de dilluns a dissabte i els diumenges es treballava fins a les tres de la tarda, i amb uns sous mínims.

No tenien cap assegurança, ni de malaltia, ni per accidents laborals i tampoc cobraven res al jubilar-se.

El malestar solament el podien manifestar als carrers, amb protestes multitudinàries que eren replicades amb duresa amb càrregues de la Guardia Civil a cavall, com deixà plasmat en el seu conegut quadre, el pintor Ramon Cases titulat "La càrrega" 1902, que guanyà la medalla d'or, a l'exposició Nacional de Belles Arts de 1904 - es pot veure exposat al Museu d'Olot.

Les detencions d'obres eren constants i tenien lloc varies execucions públiques als carrers de la Ciutat.

L'any 1890, es formà el primer Sindicat obrer, la UGT, però tingué de passar molt temps abans no s'obtingueren algunes millores de vida.

Nota: Veure *Sàpiens* n.61

16.- BUTLLETI INFORMATIU

PAGINES LITERÀRIES

CONTES D'ARA
L'ANIVERSARI DEL PITUS

Per JOSEP BELLET FALCÓ
soci del centre

Aquell divendres la senyora Lluïsa va anar al mercat més d'hora del que tenia per costum. Només havia de comprar quatre coses que s'havia oblidat en fer la provisió el dia anterior, però de bon matí ja estava neguitosa pensant que era molta la feina que tenia davant si volia quedar com Déu mana amb els set o vuit invitats, amiguets i amiguetes amb els que el Pitus congeniava millor. El tema era important, el Pitus celebrava el quart aniversari i la senyora Lluïsa estava disposada a demostrar les excel·lents qualitats d'amfitriona i la capacitat culinària de la que sempre feia gala. No hagués quedat gens bé obsequiar els hostes amb el menjar normal de cada dia. La senyora Lluïsa havia preparat un àpat especial, molt especial m'atreveria a dir, considerant el tipus de comensals per als que havia de fer plat. El menú consistia en uns entrants a base de Jabugo, ous farcits de segon, lasanya de tercer (perquè sempre li sortia de glòria) i per postres gelat de xocolata. I calia que s'esforcés en fer les coses bé, perquè entre els invitats hi havia l'Estela i la Cuqui, dues bessones llepafils a qui el menjar semblava fer-los fàstic, dues presumides impertinents que es passaven el dia bavejant mostrant mig pam de llengua, perquè tothom veiés que hi portaven un pírcing enganxat.

En sortir del mercat la senyora Lluïsa es va trobar amb l'Adela, la veïna del tercer primera, mitja doneta si ens guiem per la talla, però una dona i mitja si valorem la seva llengua viperina i la bocassa xafaradera.

-Carai, Lluïsa –va dir, només en veure-la-, matines molt avui. És clar que... quan s'ha de tenir hostes...

-Hostes? I con ho saps això? –va preguntar la Lluïsa, una mica sorpresa, perquè no havia comentat amb ningú que n'esperés.

-No pots negar-ho, dona. Amb l'olor del guisat que vas fer ahir a la nit mentre ho estaves preparant... Ens vas fer sopar més del que teníem gana. Segur que en portes entre mans alguna de sonada.

-Doncs, sí –li contestà, una mica atabalada pel

tarannà inquisitiu de la veïna. Celebrem el quart aniversari del Pitus.

-Del Pitus...? –va preguntar estranyada, l'Adela.

-Sí, sí, del Pitus. Què passa res?

-No, no, i ara? A casa seva els aniversaris tothom els celebra com vol. No faltaria més. I... ben mirat... deuen ser ben simpàtics aquesta mena d'aniversaris. Però l'any passat no ho celebrareu pas... i bé devia fer tres anys, el Pitus.

-L'any passat no estàvem per celebracions. Feia poc temps que havia mort sa mare, atropellada per un taxista esbojarrat. No sé si te'n recordes.

-I tant que me'n recordo! Sobre tot dels plors que hi va haver a casa vostra –va dir l'Adela, sense esforçar-se gens en dissimular l'expressió d'estranyesa que des del primer moment portava dibuixada a la cara.

-No puc entretenir-me –va dir la senyora Lluïsa-, he de portar el Pitus a la perruqueria i entre unes coses i altres encara farà tard.

-Sí. Sí, no s'entregui, no fos que el Pitus s'endugués un disgust. Ah, i demani el perruquer que s'hi llueixi, que un aniversari com aquest no se celebra cada dia –i acabat de parlar l'Adela es va quedar mirant amb ulls incrèduls les presses de la senyora Lluïsa que havia començat a córrer carrer enllà.

És hora d'aclarir-vos que la senyora Lluïsa era una mica bleada, i el Pitus era un gos. Un bolonyés de llana blanca i llustrosa com la seda, un pretensió amo de casa que tenia la mestressa com una esclava per servir-lo. El Pitus era un fill de sa mare, de la Pitusa vull dir, una gosseta bolonyesa que el va parir després d'aparellar-se amb un masclet bolonyés de pura raça. El Pitus, després d'haver-se quedat orfe va ser mimat fins a l'embañament, fins convertir-lo en el déu de la casa. La butaca més encarada a la televisió era per a ell, i no per veure cap programa, perquè sempre dormia. El Pitus era un gos de ciutat, un gos gandul que no bordava ni es bellugava per res. Quan sonava el timbre de la porta només obria un ull i es mirava la senyora com dient-li: "Però... que no has sentit que truquen? Au, ves a obrir" i després el tancava i tornava a dormir. També era l'amo del llit de la senyora, amb qui dor-

mia les llargues nits d'hivern. A l'estiu no, perquè el Pitus preferia la frescor del mosaic. El senyoret passava per la perruqueria cada quatre setmanes per arreglar-li pel i ungles, diàriament li rentaven les dens i la trufa, i matí i tarda el treien a passeig. I aquí l'hauríeu d'haver vist exterioritzant la seva prepotència de gos-amo. El presumit caminava ufanós davant de la mestressa amb la cua corbada sobre el llom mostrant impúdicament les vergonyes i el cul a la senyora Lluïsa, sol·lícita (i obligada per les ordenances municipals) a ajupir-se per recollir la merda que sortís d'aquell forat.

Es diu que el gos és el millor amic de l'home. En temps passats potser era així, quan els gossos feien honor a l'amistat i servien per a fer quelcom útil. Els gossos eren imprescindibles a l'hora de caçar, guardaven les propietats de l'amo, bordaven a la presència d'un intrús, els sanbernardo, amb un barrilet de conyac penjat al coll, evitaven la mort per congelació d'algun turista extraviat, hi havia gossos policies, gossos bombers i al final de la feina tots acabaven ajaguts als peus de l'amo en senyal d'inequívoca submissió. Ara les coses han canviat, és l'home, i especialment la dona qui, a més de ser el fidel amic del gos, s'ha convertit en el seu humil, lleial i resignat servidor sense sou. Abans la figura del gos era estilada, atlètica, lleugera, especialment concebuda per córrer. En canvi ara te'ls trobes pel carrer lluint la seva panxa de burgès, boles de greix cuidades i alimentades per emmerdar els carrers.

Això, però, son figures d'un altre paner, i farem bé ocupant-nos únicament de l'aniversari del Pitus.

Als vols de les dues arribaren els hostes, un darrere de l'altre. Es presentaren a la cita acompanyats de les respectives mestresses, vull dir de les respectives esclaves, les quals, així que hagueren saludat la senyora Lluïsa i s'hagueren trepitjat la llengua explicant cadascuna les gracies de la seva mascota se'n tornaren a casa després d'haver fet un petó ben sonor a la trufa del reiet del seu cor.

En aquesta celebració d'aniversari hi havia gossos de tota mena: el Mao-Txe, un pequinès oriünd de Xina, pelut i amb cara de fantasma; el Golfo, un mastí del Pirineu blanc i tacat de negre, un masclot alt i gros que es mirava la resta de companys amb una indiferència gairebé insultant; el Cavalleri, un mastí napolità de color gris amb cara de geperut de Notre Dame: la Funxi, una chw-chow procedent també de Xina, una peluda amb el cap gros que la impossibilitava per trobar un mascle que en fes cas: el Mussolini, un Lagoto italià presumit i amb el pel arissat: la Laidy, de raça Danie Dinmont Terrier,

procedent d'Escòcia, una gosseta baixeta i allargada que s'ho mirava tot amb cara d'estranyesa, i finalment l'Estela i la Cuqui, les bolonyeses amb les que el Pitus es feia un embolic, perquè n'estava enamorat i essent bessones uterines igual empaïtava l'Estela que la Cuqui i sempre les tenia les dos de mal humor.

Hauré d'aclarir, per si algun lector no n'està assabentat, que un any de gos equival aproximadament a set anys de persona, el Pitus, doncs, amb quatre anys ja estava en edat de merèixer, tot i que tinc els meus dubtes sobre si mereixia res, perquè era un pretendent sense ofici ni benefici, apte només per constituir un matrimoni dels que entre els humans s'estilen ara, una unió dels que havent superat l'etapa dels casaments sense papers, ara no volen ni papers ni compromís verbal.

Bé, però deixem per un altre moment aquestes discussions bizantines. El cas es que la senyora Lluïsa va servir nou plats de Jabugo amb una flairada que encantava, nou plats que van ser vistos i no vistos, perquè es van fondre en cinc minuts a les boques d'aquells golafres incontinentes acostumats a menjar friskies. Després van venir els ous farcits amb maionesa i tonyina i tot seguit va arribar la lasanya, que estava extraordinària i va desaparèixer més depressa que una carta de la baralla a les mans del Màgic Andreu. Després els va portar el gelat de xocolata, una delícia pel paladar que s'engoliren amb el deliri de gurmets fartaners, i els va deixar la trufa i la pelussera del morro com per passar-se la tarda llepa que lleparàs. Però no va ser així, perquè aquells comensals acostumats als aliments moderns de gos, més insípid que una bola de suro, però científicament equilibrats en calories, proteïna, fibra, greix, vitamines, minerals i conservants, aquella teca estranya a la que no eren avesats els provocà un vòmit i una diarrea imparabile que en qüestió de minuts els va deixar extenuats.

Hauríeu d'haver vist com va quedar aquell menjador, l'olor no era de roses i els distingits osts canins ajaguts pels racons semblaven preparats per fer-se socis d'un club d'extremunciats.

El que s'hagué de sentir la senyora Lluïsa quan les mestresses van presentar-se a recollir la mascota és impropri de relatar-ho aquí. Potser amb raó, perquè en quin cap pot cabre fer passar els gossos dels firskies a un desorbitat bon tec. Només us diré que va renyir amb tothom. Però la cosa que més la va mortificar, el que més li va doldre va ser quan l'endemà al matí, l'Adela, amb ganes de tocar-li el que no sona, li preguntà amb tota la barra:

-Que va tenir molts regalets el Pitus?

18.- BUTLLETÍ INFORMATIU

CONTES D'UN METGE RURAL D'ABANS
BON COP DE PUNY A L'ALCALDEPer ANTONI CURCÓ RAMIS
soci del centre

Com cada dia, després de dinar anàvem al cafè a fer la partida de botifarra. Aquella tarda vam veure que entrava la infermera per anar a visitar al propietari de la cafeteria, cosa molt freqüent perquè el pobre senyor no gaudia de bona salut. Jo acostumava a anar-lo a veure algun matí i la infermera el dia que tocava a la tarda li posava les injeccions. Es donava la circumstància que aquest senyor a més de ser l'amo de la cafeteria era l'alcalde del poble. Era castellà, de Cuenca i va arribar a Catalunya tot just acabar la guerra i va integrar-se tant que va casar-se amb una catalana i aconseguí ser el batlle del poble. Nosaltres vam continuar fent la partida doncs era molt habitual veure la infermera per la casa. Però als pocs minuts va sentir-se un gran aldarull i l'esposa de l'alcalde va acostar-se a la nostra taula sol·licitant la meva ajuda urgent. Vaig veure el senyor Juan inconscient i estirat al terra. La pobra auxiliar de clínica no parava de dir-me que després de posar-li la injecció de vitamines de cada dia se li havia desmaiat. Efectivament la pal·lidesa i la manca de respiració indicava un desmai. Però tot d'una la infermera va cridar:

-Senyor metge no li trobo el pols, no li va el cor !!

En comprovar que efectivament era cert el que em deien vaig pegar un fort cop de puny a la regió precordial del malalt per veure si es recuperaven els batecs del cor. La suor que començava a sortir del meu front va parar en sentir la noia que deia:

-Senyor metge ja torno a notar el pols.

Però, encara que bategués aquell cor el senyor Juan no respirava i la pal·lidesa de la cara anava passant a una cianosi mes perillosa. Mentre la infermera controlava el pols jo feia respiració artificial estirant-li els braços i comprimint el tòrax alternativament, sense aconseguir res positiu. Aquells pulmons es resistien a ventilar. No quedava mes remei que fer respiració boca a boca. Sense perdre segons obro aquella boca serrada fent força amb les dues mans i bufo tota la meva capacitat pulmonar a la boca del malalt. Fins a la tercera vegada no aconseguixo fer manxar aquells pulmons. Continuo el boca a boca un minut i com sembla

que la respiració funciona ara passo a respiració artificial amb els braços.

-Senyor metge, no torno a notar el pols!

Efectivament, ara que respirava be, el cor no bategava. Intercanviem les posicions. La noia farà la respiració artificial i jo miraré de fer massatge cardíac. El cor ja torna a bategar. Teníem bona funció pulmonar i cardíaca. Als pocs moments:

-Senyor metge, ha deixat de respirar!

Tornem a canviar les posicions i recuperem novament les funcions vitals

Com comprendreu la suor del meu front apareixia i marxava a cada moment.

No puc dir quantes vegades es van repetir aquests episodis ni si la cosa va durar cinc minuts o tres hores. Per mi va ser una eternitat. Per altra banda he de dir que al poble van tenir alcalde per molts anys encara.

Aquest conte de color de rosa passava en aquells temps perquè ara actualment en desmaiar-se el malalt telefonarien al CAP (Centre d'Atenció Primària) situat al poble veí, més gran, que faria venir una ambulància, això si, equipada amb tots els més sofisticats estris i que en vint o vint-i-cinc minuts ja fora allí, de tant urgent que aniria. Però resulta que el cervell del senyor Juan té una mala costum, com el de tothom, i és que es mor si es queda més de cinc minuts sense rebre la sang que li bombeja el cor. Conclusió: en arribar els sanitaris el senyor alcalde fora inquiet de Tanatori.

AIRES POETICS

Per CONXITA JULIÀ

RECORDS DEL MEU BARRI PLACETA RAN DE MAR

*S'arriessen boires per un cel blau
enribetant-nos la serralada,
per les teulades llisca suau
l'aire salat de la marinada.*

*El sol atrapa clarors d'un llum
encès, encara ran d'una porta,
mentre dibuixa el seu primer fum
la xemeneia, mig negra i trota.*

*Muntanya i boira semblen més lluny:
els terrats s'omplen de banderoles
de roba estesa, per on s'esmuny
la filigrana de fumassoles.*

*Un gos va a jeure prop d'un portal,
un gat rossega les clavellines
i el sol travessa l'ull d'un fanal,
encortinat per les teranyines*

*El dia blau pren un entretoc
d'aire ensofrat i sentor de palma:
de la taverna surten al toc
quatre pescaires amb son i calma*

*Una minyona surt al balcó,
-cabells embullats i espitregada-
estén la roba d'un infantó
i cantusseja dolça tonada.*

*Humils s'esfullen geranis blancs
colgats de testos plens de clavelles:
contents, els avis seuen als bancs,
recordant vetlles de caramelles.*

*Els fums dibuixen un torniol
arrossegant-se per la teulada,
i una gavina remunta el vol
per alegrar-nos aquest redol,
amb trenes de fum i sol
i un llaç blau de marinada.*

Hotel de dues estrelles
situat al centre de la
ciutat (Pl. Universitat),
totes les habitacions
amb bany o dutxa,
calefacció central, aigua
calenta, parking a 100
mts., aire acondicionat.

HOTEL **condestable** ••

10%*
DESCOMpte

HOTEL
condestable

Ronda Universitat, 1
08007 • BARCELONA
Tel. 93 318 62 68 • Fax 93 318 67 66
h.condestable@hotelcondestable.com
<http://www.hotelcondestable.com>

* Per a totes les persones que vinguin de part del Centre Comarcal Lleidatà

PERSONATGES DE CATALUNYA

VICTORIANO MUÑOZ I OMS
CREADOR I EMPRESARI DE VASTA VISIÓ

Per LLORENÇ SÀNCHEZ I VILANOVA
soci del centre

Vers els inicis dels anys noranta, l'Empresa ENHER maldava per reivindicar la personalitat del seu fundador, Victoriano Muñoz, amb un acte d'homenatge alhora que de reparació, per la manera injusta amb què, el 1963, per raons polítiques i conjunturals, havia estat acomiadat.

Amb aquest motiu l'ENHER m'encarregava de redactar un estudi biogràfic, amb entera llibertat d'enfocament i de criteri. Delicada missió que m'enfrontava a una de les més agosarades empreses, en tractar-se de descriure la trajectòria humana i professional d'una figura, coneguda i tractada de tants, i en la que hom corria el risc de caure, amb una certa facilitat, en la deformació i la caricatura. A la fi tot acabà molt millor del què els meus inicials temors m'havien fet concebre.

Altrament fou aquella una excel·lent avinentesa que em permeté d'atansar-me al personatge, de conèixer els aspectes més ressortits del seu pensament i d'obtenir, en suma, les claus que explicaven la seva extraordinària singladura, com autor de les més ambicioses realitzacions, al llarg d'una fecunda etapa de prop de vuitanta anys de brega i d'esforç incansable.

Són uns pocs anys que "don Victoriano", com afectuosament l'anomenàvem els seus amics i coneguts, va deixar-nos definitivament – 16 d'abril de 2000 -. Acabava de doblar el difícil cap del cent anys, i amb aquest motiu la premsa exhumà de nou la llista dels seus grans mereixements: autor d'un pla de camins i de vies comarcals, el 1925; fundador amb un grup d'industrials de Terrassa de la MIPSA, el 1931; inspirador i ponent en cap, el 1935, d'un Pla general d'ordenament de Catalunya (projectes que continuen fruitant com ha estat la construcció de l'Eix Transversal); autor de la primera ordenació de l'àrea marítima de Castelldefels; fundador de l'ENHER, el 1946; inspirador i executor del Pla Rèdia, que tants guanys reportà pel que fa a la modernització de la xarxa viària dels anys setanta; fundador d'Acers Roldan, a Ponferrada, (fou la primera persona del món empresarial que entrà en contacte amb la indústria japonesa per importar al país acer inoxidable).

Més càrrecs i iniciatives: cap regional de carreteres de Catalunya i Balears; autor dels primers projectes d'autopistes; director de l'Àrea de Planejament de l'Àrea Metropolitana; autor d'un Pla general d'Aigües de Catalunya, autor d'un projecte d'autopista per resoldre l'endèmic problema de les costes del Garraf....

Pel que fa a Lleida, on hi havia nascut, a la plaça de Sant Joan, núm. 20, l'11 d'abril de 1900, la ciutat ha d'agrair-li algunes obres tan essencials pel desenvolupament de la mateixa, com foren les importants millores que imposà en l'inicial projecte de la construcció del pont sobre el Segre, destruït durant la Guerra Civil. Avançant-se al seu temps, com en tantes coses, havia projectat alhora, la construcció d'un segon pont, i fins i tot un enllaç de la plaça de Sant Joan amb el sector que queda per dessota de la muralla del Castell.

Respecte de l'Alta Ribagorça fou Victoriano Muñoz l'home que li obrí les portes d'una decisiva i espectacular transformació, en imposar un vast programa d'obres a l'entorn dels aprofitaments hidroelèctrics de la conca de la Ribagorçana que propiciaria una llarga etapa de treball i de notables avenços, començant per superar l'ancestral aïllament que fins llavors havia tenallat la vida de l'Alta Ribagorça.

Els mereixements amb aquesta comarca, en els anys que vivia tancada profundament, per la manca de comunicacions, amb escasses possibilitats laborals, havent la gent d'exiliar-se a ciutat i altres indrets, són extraordinaris, primer per l'arribada de l'explotació de les Mines de Malpàs, que s'endega l'any 1931, i en la que don Victoriano s'hi comprometé amb una gosadia i entusiasme, que admira, quan hom contrasta la situació del moment, i la dimensió que tractava de donar aquella iniciativa, i després, com hem dit, pel vast programa d'obres, a l'entorn dels aprofitaments hidroelèctrics de la conca de la Noguera Ribagorçana i vall de Boí.

Aquells projectes que comportaren la construcció de 1947 a 1962, dels salts de Senet, Bono, Vilaller, Llesp, Boí, Caldas, el Pont de Suert, Escalles, Pont de Muntanyana, Canelles, Santa Anna i la Baliera, propiciaren una radical transformació de tots els vells esquemes anteriors, i que la comarca pogués aixecar el vol cap a horitzons altament prometedors i fructífers. I darrere de tot aquell immens enrenou, d'aquella frenètica activitat, d'aquella reeixida esplendorosa, en tot moment, hi excel·lí la figura de Victoriano Muñoz. Ell s'identificà amb l'Alta Ribagorça, fins fer-ne motiu i objecte de les seves més vives preferències.

Posà en marxa la fàbrica de ciments de Xerallo, formidable i estratègica indústria que havia de garantir els subministraments normals d'un element tan essencial en la construcció de totes les obres que duia a terme l'ENHER, i que ell, a partir de la compra d'una fàbrica belga que funcionava a Ràvels (Bèlgica), gairebé a

preu de desferra, en féu una factoria eficaç i moderna, fins situar-la amb capacitat per una producció de les mil tones diàries.

Impulsà, juntament a la construcció dels aprofitaments hidroelèctrics, i en connexió amb el ministeri d'Obres Públiques, una xarxa de camins i de vies, que transformaren profundament l'Alta Ribagorça. Obrí la carretera de Malpàs, la carretera del Pont de Suert a Cavallers; la carretera de les Bordes a Ribera (vall de Castanesa); la carretera de Vilaller a la vall de Castanesa, per Montanui; la carretera de Pont de Montanyana al Pont de Suert, per Escales, amb reformes com la variant de Sarroca de Bellera, l'accés al sector d'Aigües Tortes, pel llac Llebreta....

Importants foren també algunes de les influències urbanístiques, en promoure al Pont de Suert, una zona d'edificacions de caràcter residencial, que havia de marcar els esquemes d'una futura expansió del nucli urbà, i propiciar l'auge i creixement de la vila. Aquesta influència urbanística es deixà sentir en altres llocs de la comarca, que de la mà de les grans obres que havia inspirat Victoriano Muñoz, endegava una etapa de millora, treball i progrés, de mai abans imaginat.

En la seva etapa de director-gerent de l'ENHER, tingué cura sempre d'impulsar dins de l'Empresa, una política de formació del personal, promovent en aquest respecte iniciatives que fomentessin anhels de millora i perfeccionament, moral i professional. Així varen néixer les escoles gratuïtes, l'associacionisme per a tasques recreatives, la creació de biblioteques i clubs de lectura, de curssets de formació humana i espiritual.

Destacà en l'aspecte social, donant vida al Patronat d'Assistència Sanitària, i establint ajuts i beques perquè no es malmetessin, per manca de recursos, aquelles persones de talent i aptituds per arribar a estudis superiors.

La vila del Pont de Suert li ho reconegué, atorgant-li la Medalla d'Or de la ciutat, i en gest de més ampli i públic reconeixement, donant el nom de Victoriano Muñoz, a la principal via urbana, nom que hom recorda, haver agraït, en el curs d'una conferència a la Llar del Jubilat del Pont de Suert, el mes d'octubre de 1990, de què no hagués estat canviat, després de la gran moguda del nomenclàtor dels carrers, que definí l'acció municipal, finida la llarga era dictatorial.

Molt més, però, que les estupendes realitzacions, per les quals no tenim espai a insistir, volem destacar en aquest comentari, les admirables qualitats d'aquest enginyer de camins. La primera, el seu caràcter amable, senzill, amarat de bonhomia, sempre obert i receptiu, i imposat d'un alt sentit de l'amistat i del respecte a altri. Tant era així que quan hom insistia, amb motiu del nostre estudi biogràfic, perquè ens contés les causes que havien precipitat la seva sortida de l'ENHER, l'home hi oposava les majors resistències, tot al·legant que podria ferir persones i famílies a les quals estimava que devia un gran respecte.

La seva conversa era tot un regal, perquè a l'extraordinària facúndia, rica en anècdotes i episodis del major interès per la relació que havia tingut amb els més destacats protagonistes de la vida pública, hi afegia l'atractiu de la dissertació entretinguda, espurnejant i irònica, alhora que intel·ligent, profunda, objectiva i sempre summament ponderada.

De les seves aptituds n'ha deixat mostra en tot allò que fou capaç de dur a terme. De les seves condicions humanes, en l'estela esplendorosa de la devoció que suscità en tots els que tinguérem la fortuna de tractar-lo i gaudir de la seva amistat. De la seva grandesa d'esperit, en el fet que essent catòlic fervorós, sabé compaginar les seves conviccions més profundes amb les més grans ambicions, dins dels principis de la modèstia i austeritat que el mogueren a no aspirar altres riqueses que les que deriven dels fruits socials del treball, convertit en instrument de benestar i del progrés comú de la societat.

Si se'ns permet, una petita anècdota: un dia transitàvem els dos per Barcelona, camí del cementiri de Collserola, on acudíem, en acte de cortesia, a expressar el condol a un antic dirigent, que havia perdut l'esposa, quan, comentarem la ruïna que s'havia produït, per aquells dies, d'un conegut empresari del món de l'acer. Don Victoriano, en explicar el fet, recordem que digué " I pensar que era persona de més de deu mil milions de pessetes !" per afegir, tot seguit, " Però què en fa una persona de deu mil milions de pessetes ?". El seu tarannà senzill i humil, el convertia en un home enterament sobri, que l'apartava d'orgulls ridículs i de fatxenderies, destinades, sovint, a enlluernar i accentuar la pobresa interior de la persona.

La dimensió de les seves accions, contrastada en el llegat que ha deixat, en fan un personatge de talla excepcional, i el posen, al nostre entendre, al capdavant dels lleidatans més destacats del finit segle XX, i per extensió dels altoribagorçans més il·lustres.

Bo que ho han reconegut les més prestigioses institucions, atorgant-li honors pòstums com el de la Universitat Politècnica de Catalunya, que ha instituit la càtedra "Victoriano Muñoz", destinada a la promoció d'estudis i projectes d'enginyeria, innovadors i de gran abast, i feliçment presentada al Pont de Suert, l'agost de 2003, en els locals que un dia serviren d'escola promoguda per l'Enher, i avui convertit en espai cultural, acollidor de les més selectes manifestacions artístiques i culturals.

Verament podem dir que no s'han extingit els resplendors que irradià en tants aspectes, l'excepcional persona, "l'homenot" que diria Josep Pla, que fou Victoriano Muñoz i que la empremta poderosa que n'han quedat de les seves accions a la Ribagorça, fou tan decisiva com per marcar, sense cap mena d'hipèrbole, un abans i un després.

22. BUTLLETÍ INFORMATIU

JOSEP M^a DE SEGARRAPer PERE BASTE
soci del centre

Josep M. de Segarra va néixer a Barcelona el dia 5 de març de 1884. El seu pare, Ferran de Segarra de Siscarfou, també sensible a la cultura, historiador, arqueòleg i sobretot sigil·lògraf, creà per encàrrec la bandera de la Ciutat Comtal l'any 1910.

Josep M. va ingressar a la facultat de dret i fa bons amics començant per Carles Riba. Just acabar la carrera de dret decideix estudiar la carrera diplomàtica a Madrid, on hi viu del 1916-1917.

Després de diversos èxits teatrals, Segarra va veure ben clar que la seva vertadera vocació no era representar el Govern a l'estranger sinó la ploma i les lletres. Ortega i Gasset, amic seu, li proposa la corresponsalia del Govern a Berlin que va acceptar encantat. Viu a la capital alemanya del 1919 fins al 1921. Va recórrer el país i també Polònia, Txecoslovàquia i Holanda.

En tornar, de la mà del seu amic i admirador Josep Pla descobreix la bellesa de la Costa Brava i s'inspira a escriure el volum de poemes "Cançons de rem i de vela".

Fins a l'esclat de la Guerra Civil és la producció més important en el teatre. Va traduir forces comèdies i obres lideraries al castellà i al italià. També va escriure cançons i uns quants poemes que van ser musicats per Amadeu Vives, Eduard Toldrà, enric Morera, etc. Va traduir les obres teatrals de Galtoni, Moliere, Pirandello i altres.

Conrea el periodisme, crític teatral i articulista. Durant

una època publica el setmanari "el Be Negre".

Potser la traducció més important d'una obra literària és "La Divina comèdia" de Dante.

Quan la Guerra Civil es va jugar la pell en salvar tota la gent que va poder, va arribar a l'extrem de fer fugir cinc monges, una d'elles la seva germana, superiora del col·legi "Jesús i Maria" del carrer Casp. Per aquest i altres motius es va veure amenaçat i l'aconsellaren que abandonés temporalment Barcelona.

S'instal·là a Port de la Selva en companyia de Mercè Devesa, que feia cinc anys que era la seva promesa. Després d'alguns dies i per a més seguretat, ajudat pel Conseller de Cultura Ventura Gassol i en un cotxe de la Generalitat els van portar a la frontera francesa. Va arribar a Perpinyà disfressat de pescador. La Generalitat, per mediació de Tarradellas i l'escriptor Puig i Ferrater li passaven una quantitat de diners. No va patir cap problema econòmic.

EL RACÓ D'EN QUIM

MOVEM LA LLENGUA

Un grup d'intel·lectuals castellans, i alguns que no són ni intel·lectuals ni castellans, han publicat un manifest en defensa de la "perseguida i vilipendiada" llengua castellana que al fons no és res més que un atac descarat i sense escrúpols a la llengua catalana. A ells van dedicats aquests versets:

No feu el ridícul, homes,
que el castellà no s'acaba.
Estic cansat de sentir-vos
i us foto una botifarra.

Aquí parlem català
i castellà, si convé,
i als senyors del manifest
això no us cau gaire bé.

Sentir català us emprenya,
no ho poden dissimular,
doncs si us emprenya, foteu-vos,
parlaren en català!

Ni el Comte Duc d'Olivares,
Ni el Primito de Rivera,
ni el cabdillet Paco Franco
han pogut matar la llengua.

I en el regnat de Don Juan
(tercera hora i manifestos).
Si us penseu que ens la fotreu
us esteu passant de llestos.

Aquí parlem català
i allà n'hi ha molts que ganyolen.
Doncs mira, que es facin fotre!
Aquests espanyols, què volen?

FELICITACIONS

Aquesta vegada la felicitació va per JOAN I JOSEP FONT, propietaris de la cadena de supermercats **BON PREU** per haver-se adherit a la campanya impulsada per les entitats **Plataforma per la Llengua, Consorci per a la Normalització Lingüística, Fundació Jaume Bofill i la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat**. L'empresa BON PREU ha distribuït entre els més de 2.500 treballadors de les seves empreses xapes amb la inscripció **SI US PLAU, PARLA'M EN CATALÀ** que els empleats poden portar lliurement i hem comprovat que porten. En aquest moment, quan des dels altiplans espanyols "no nacionalistes" ens arriben bafarades d'un anticatalanisme desbocat i acusacions que sense cap mena d'escrúpols falsegen la realitat i llancen el verí que a Catalunya es persegueix el castellà, essent perfectament conscients que és la llengua catalana la que està en perill, és d'agrair que gent del món empresarial, un sector que desgraciadament no s'ha distingit gaire en la defensa de la nostra identitat idiomàtica, els empresaris propietaris de BON PREU promoguin el SI US PLAU, PARLA'M EN CATALÀ.

La nostra més sincera felicitació per a JOAN I JOSEP FONT i el més sincer desig que la clientela sàpiga demostrar que comprant on cal es fa país.

L'ACADÈMIA FRANCESA PERD LA VERGONYA PER ANAR EN CONTRA DE LES LLENGÜES REGIONALS

El dia 22 de maig passat els diputats francesos van votar i aprovar un text en el que es demanava que s'afegeixi a l'article 1 de la Constitució que les llengües regionals com el català, el basc, i el bretó pertanyen al patrimoni de França.

Abans que s'acabés el més de juny l'Acadèmia Francesa, que vetlla per l'ús i la projecció del francès, va exigir la retirada de l'esmena al·legant que segons el seu parer la pertinença a França d'aquestes llengües "atempta contra la identitat nacional" Identitat depredadora nacional, hi posaria jo. I visca la France.

ALIAGA MOYA B, S.L. REFORMES EN GENERAL

Pisos, locals, patis de llum, escales, façanes, torres, pàrquins, pintura

Reformes integrals de cuines, banys, electricitat, alumini, pladur, parquet, fontaneria, calefacció, aire condicionat, aigua, gas, butlletins

QUALITAT, RESPONSABILITAT I CONFIANÇA
Pressupost gratis i sense compromís

(Tracte especial pels socis del
CENTRE COMARCAL LLEIDATÀ)

C/ Miralta, 19-21 - Local 3
Hospitalet de Llobregat (Barcelona)
TI. 932 610 942 – 932 601 012 – FAX 932 601 059
MOBIL 600 62 31 78 - 607 21 58 76
reformasaliagamoyasl@ono.com

24.- BUTLLETI INFORMATIU

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona
Relacions Ciutadanes
Districte de l'Eixample

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques
Secretaria d'Acció Ciutadana

Diputació de Lleida
PATRONAT DE PROMOCIÓ DE L'ECONOMIA

PATRONAT DE TURISME DE LLEIDA

PATRONAT DE PROMOCIÓ
ECONÒMICA DE LLEIDA

Lleida Qualitat